

Влияние на някои продукти за растителна защита срещу възрастните на черната златка (*Carpodis tenebrionis* (L.)) при костилковите овощни

Автор(и): гл. ас. д-р Мария Христовова, Институт по овощарство – Пловдив, Селскостопанска академия, София; доц. д-р Мариета Нешева, Институт по овощарство – Пловдив, Селскостопанска академия, София; главен експерт Даниела Ангелова, Институт по овощарство – Пловдив, Селскостопанска академия, София; гл.експерт Лейда Тодорова, Институт по овощарство – Пловдив, ССА

Дата: 12.03.2026 *Брой:* 3/2026

Абстракт

Черна златка е разпространена в цялата страна и нанася сериозни повреди при костилковите и някои семкови овощни видове. През последните години се наблюдава увеличаване плътността на неприятеля, което изисква прилагането на спешни мерки за ограничаване плътността и щетите нанесени от него.

Черната златка (*Capnodis tenebrionis*) е един от най-опасните неприятели при костилково овощните видове. Видът е разпространен в много европейски страни и ежегодно нанася сериозни повреди. В Средиземноморския регион напада предимно културни и диви дървесни и храстовидни видове от сем. Rosacea (Marannino and de Lillo, 2007).

В България в периода между 1951 и 1955 година неприятеля е отговорен за загиването на 40 000 дървета и то само в един район. Това е наложило спешно да се проучи биологията и възможностите за контрол с цел да се ограничи разпространението и щетите от неприятеля. На територията на нашата страна видът развива едно поколение за две години и зимува, като ларва различни възрасти в местата на повредата, като какавида в какавидна камерка в края на ходовете на повредените корени и като възрастно в почвата (Kaitazov, 1958; Ben-Yehuda et al., 2000). Повреди се причиняват, както от възрастните, така и от ларвите, но от най-голямо икономическо значение са повредите нанесени от ларвите. Възрастните нагриват пъпките на младите леторасли и листните дръжки, което води до опадване на листата (сн. 1 и 2).

Снимки 1 и 2. Възрастна черна златка (ляво) и повреда (дясно)

Ларвите нападат корените, като изгриват ходове и галерии и унищожават камбиалния слой на дървесината (сн. 3 и 4). Нападнатите дървета проявяват признаци на засушаване и недостиг на влага, а по-късно изсъхват (Özyurt Koçakoğlu et al., 2020).

Снимки 3 и 4. Ларва и повреда по корен (ляво) и какавида в основата на корена (дясно)

През периода 2024 и 2025 г. в района на град Пловдив бяха проведени множество наблюдения за началото на поява на неприятеля, популационната плътност, както и изпитването на някои средства за контрол.

През 2025 г. при полски условия в сливови насаждения на територията на град Пловдив бяха изпитани няколко химични активни вещества за контрол на възрастните на черната златка. През летните месеци беше проучена биологичната ефикасност на няколко химични продукта за растителна защита (делтаметрин, ацетамиприд, хлорантранилипрол, ламбда-цихалотрин, есфенвалерат и тау-флувалинат). Всички препарати бяха изпитани в съответните концентрации препоръчани от фирмите производители. След третирането на възрастните насекоми резултатите бяха отчетени на 24h, на 3-ти, 5-ти, 7-ми и 9-ти ден след третирането.

Изпитаните продукти показаха слаба биологична ефикасност спрямо възрастните на черната златка, тъй като най-високия процент смъртност на индивидите достигна едва 30% (хлорантранилипрол и ламбда-цихалотрин). При други две активни вещества беше отчетена смъртност 20% (тау-флувалинат и ацетамиприд), а при останалите под 20%.

Слабата токсичност на изпитаните активни субстанции може да се обясни с това, че тези препарати са едни от най-често използваните в овощарство за контрол на редица неприятели по овощните култури. Масовото им използване води до развитие на устойчивост на неприятелите, включително и на черната златка.

Като препоръка в овощни градини, където е забелязана появата на първите възрастни или плътност е много ниска може да се приложи третиране с хлорантранилипрол и ламбда-цихалотрин. Докато в насаждения с наличие на висока плътност на неприятеля ефикасността от прилагането на тези активни вещества по отделно за контрол на възрастните ще бъде незадоволителна.

Литература

1. Marannino, P., & de Lillo, E. (2007, January). *Capnodis tenebrionis* (L. 1758)(Coleoptera: Buprestidae): morphology and behaviour of the neonate larvae, and soil humidity effects on

- the egg eclosion. In Annales de la Société entomologique de France (Vol. 43, No. 2, pp. 145-154). Taylor & Francis Group.*
2. Kaitazov, A. (1958). *Capnodis tenebrionis* L. *Bionomics and measure for control.*
 3. Özyurt Koçakoğlu, N., Candan, S., & Çağlar, Ü. (2020). *Histomorphology of the adult digestive tract of Capnodis tenebrionis (L. 1758)(Coleoptera, Buprestidae). Microscopy and Microanalysis, 26(6), 1245-1254.*
 4. Ben-Yehuda, S., Assael, F., & Mendel, Z. (2000). *Improved chemical control of Capnodis tenebrionis and C. carbonaria in stone-fruit plantations in Israel. Phytoparasitica, 28(1), 27-41.*
-

* *Статията е част от семинара: „Науката и практиката в растителната защита“, проведен на 19.02.2026 г. на Международното земеделско изложение АГРА 2026*